

2020» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Зварич І. Т. Щодо доцільності використання інноваційних технологій стратегічного планування місцевого соціально-економічного розвитку на рівні сільських громад // І. Т. Зварич, О. Ю. Прокопенко, В. П. Петренко // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. - Чернівці: АНТ Лтд, 2004. Вип. IV. – С. 247-256.

Шлемко Д. В., Никифоров В. Д., Петренко В. П., Кузьмин В. М., Прокопенко О. Ю. Стратегічне планування економічного і соціального розвитку сільських громад Івано-Франківщини (Практичний посібник) / За ред. П. Петренка. – Івано-Франківськ: Сімик, 2006. – 84 с.

Василишин Н. Є. До уточнення поняття “інтелектуальний ресурс” з метою його адекватної оцінки і врахування в процедурах стратегічного планування економічного розвитку регіональних соціально-економічних систем / Н. Є. Василишин, Д. О. Тимошенко, І. В. Фіщук, В. П. Петренко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. (Збірник наукових праць). Випуск 5 (61) / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів: 2006. - С. 250-259.

Петренко В. П. Формування стратегічного набору економічного розвитку як інтелектуального капіталу сільської громади / В. П. Петренко О. Ю. Кушлик // Збірник наукових праць «Моделювання регіональної економіки». - №2(14), 2009. – С. 208 – 224.

Зварич І. Т., Петренко В. П. Проблеми реалізації регіональних стратегій розвитку і досвід їх вирішення / І. Т. Зварич, В. П. Петренко // «Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем». Збірн. тез доповідей IV-ї Всеукраїнської наук.-практ. конференції (м. Івано-Франківськ, 15-17 травня, 2013 року). – Івано-Франківськ: ПП Курилюк, 2013. – С. 249-251.

**УДК: 338.2:332.1**

## **ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

***Н. М. Попадинець***

***ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України»  
e-mail: popadynets.n@gmail.com***

Сьогодні в Україні в процесі реалізації адміністративно-територіальної реформи система управління регіональним розвитком зазнала змін у порівнянні тією, яка сформувалася впродовж останніх років. Як на регіональному, так і на рівні об'єднаних територіальних громад почали формуватися нові механізми управління, зокрема стратегічного. Основним елементом в системі стратегічного управління є стратегічне планування, яке передбачає розробку

стратегій, що включають набір стратегічних цілей розвитку територій та заходів щодо їх реалізації. Фактично стратегії є планом дій державної, регіональної чи місцевої влади, де визначено, що регіональна влада бажає зробити і яким чином це буде зреалізовано. Тому важливе значення має цикл формування та реалізація регіональної стратегії (рис. 1).



**Рис. 1. Цикл формування та реалізація регіональної стратегії [1, с. 31]**

Слід відзначити, що узгодженість регіональних стратегій та стратегій місцевого розвитку з державною стратегією регіонального розвитку, яка визначає пріоритети держави щодо регіонального розвитку є надзвичайно важливим завданням.

Ефективність стратегічного планування регіонального розвитку залежить від ресурсів регіонів, можливостей їх використання, тобто переваг – сильних сторін регіону і, водночас від наявних ризиків і загроз, які є перешкодами його соціально-економічного розвитку.

Процес стратегічного планування не передбачає єдиних підходів, методів та процедур, оскільки регіони відрізняються між собою географічними характеристиками, наявними ресурсами, потужністю економічної активності, соціальною організацією життєдіяльності населення, ефективністю діяльності органів влади.

Методику стратегічного планування розвитку регіону необхідно обирати та розробляти на основі прагматичного відбору елементів різних концепцій і методик та їх синтезу з метою забезпечення необхідної гнучкості, відносної

свободи дій у виборі механізму та інструментів реалізації стратегії в специфічних соціально-економічних умовах життєдіяльності населення регіону.

Наступним кроком процесу стратегічного планування розвитку регіонів є визначення можливих шляхів, інструментів впровадження розробленого плану та створення найліпших умов для її реалізації. Адже реальність виконання стратегії регіонального розвитку в основному залежить від ресурсного забезпечення пріоритетних для кожного регіону напрямків розвитку, а ефективність її реалізації залежить від того, наскільки правильно поставлені та структуровані стратегічні цілі та завдання.

Україні необхідно запровадити системне стратегічне планування, сутність якого полягає у розробці стратегій розвитку територіальних систем різного ієрархічного рівня – від державного до місцевого. Якщо розробка Державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій є усталеною практикою, то розробка стратегій місцевого розвитку, зокрема, територіальних громад базового рівня є питанням найближчої перспективи. Питання взаємоузгодженості стратегій різного рівня сьогодні є дискусійним.

Виходячи з послідовності етапів стратегічного планування регіонального розвитку можна виділити вимоги до ефективного та адекватного планування на місцевому рівні:

- узгодження терміну бачення стратегічного розвитку територіальної громади з часовими рамками стратегій вищих рівнів;
- розробка стратегічного бачення розвитку територіальних громад має визначатись на основі аналізу проблем та можливостей їх розвитку за умов врахування інтересів їх населення;
- обґрунтування поточних цілей має базуватись на використанні проектного підходу, який передбачає планування необхідних ресурсів щодо реалізації проекту, термінів проекту, виконавців проекту, а також вибір системи індикаторів моніторингу і контролю виконання плану.

Перехід на обов'язкове стратегічне планування кожної адміністративно-територіальної одиниці в державі сьогодні зумовлений такими моментами: залученням нових методів та інструментів регулювання розвитку регіонів, що виникли в процесі реалізації реформи децентралізації влади; актуальністю вимог модернізації стратегічного планування в зв'язку зі слабкою узгодженістю стратегій різного виду та рівня; неузгодженістю часових параметрів різних інструментів реалізації стратегічних та операційних цілей.

Реалізація державної регіональної політики безпосередньо пов'язана з реалізацією державних стратегій регіонального розвитку України. При визначенні стратегічних цілей цих стратегій враховують наявні проблеми регіонального розвитку та зміну умов їх реалізації.

Основними проблемами, що виникають при формуванні та реалізації системи стратегічного планування є:

недостатня увага бізнес-структур та інститутів громадянського суспільства до процесів стратегічного планування розвитку територій;  
недосконалий моніторинг ефективності реалізації стратегій;  
неузгодженість регіональних стратегій розвитку з Державною стратегією регіонального розвитку 2020;

неузгодженість індикаторів регіональних стратегій, що обмежує можливість визначення довгострокових перспектив соціально-економічного розвитку регіонів.

З метою усунення зазначених проблем доцільно:

Сформувати систему стратегічного планування в якій буде чітко визначено:

- стратегічні цілі державної регіональної стратегії, націленої на вирішення питань національного масштабу, в тому числі міжрегіональної інтеграції та цілісності країни, а також враховуватимуть особливості секторальних реформ і стратегій розвитку окремих секторів економіки;
- цілі стратегічного розвитку регіонів в залежності від наявного потенціалу та потреб щодо вирішення питань внутрішньорегіонального рівня, наприклад, щодо реалізації інфраструктурних і бізнес проектів та ін.;
- цілі стратегій територіальних громад базового рівні, які мають бути сконцентровані на використанні їх конкурентних переваг та можливостях забезпечення економічного зростання територій за рахунок підвищення ефективності використання місцевих ресурсів.

Налагодити чітку систему моніторингу в частині узгодження індикаторів моніторингу Державної стратегії регіонального розвитку 2020, регіональних стратегій та стратегій ОТГ.

Ініціювати створення моніторингових комітетів, який проводитиме оцінку реалізації та виконання стратегій регіонального та місцевого розвитку і оприлюднюватиме їх результати.

Отже, система стратегічного планування сьогодні має стати інструментом, який реально виконуватиме покладену на нього стратегічну функцію. Наявний сьогодні інструментарій реалізації державної регіональної політики сконцентрований на реалізації короткострокових та середньострокових пріоритетів, що ускладнює планування на довгострокову перспективу. Саме прийняття стратегічних рішень на всіх рівнях системи стратегічного управління підвищить рівень прогнозованості змін, підвищить продуктивність використання ресурсів територій та якість управління загалом.

#### **Список використаних джерел:**

Механізми реалізації регіональної політики в умовах децентралізації влади в Україні. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; за ред., д.е.н, проф. Шульц С.Л. – Львів, - 2018. – 221 с.